

danma nimôrô

san fòlò nimôrô 4
zuèn kalo 1972 san

a sòngò : dòròmè 10
b. p. 24 bamakò

kibaru

a bè bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

bolonkòni kelen tè bélè ta...

jè ani nafa

jamana minw bè afiriki tilebiyan fan fè, olu nyémögò ka nydgonye dò kèra bamakò, kabini 1970 san. jamana caman peresidan yèrè wuliha ka na bamakò o tuma na. tònsigi in kèra min ni min nyè na, olu filè nin ye : fofoyi buwanyi, n'o ye kondonwari peresidan ye ubéri maga, n'o tun ye dawomè peresidan ye. sangule lamizana, n'o ye otivalita peresidan ye. mòktari ilda da, n'o ye moritani peresidan ye. amani jori, n'o ye nizèri peresidan ye. sèngòri, n'o ye senegali peresidan ye. ani musa tarawele, n'o ye malì peresidan ye. togo jamana ka mògò dòw fana tun bè o tònsigi in na.

u bée lajèlen bëenna kan kelen kan, bawo u bée haminako ye afiriki jamana ka bò nògò la.

n'i y'a mèn ko bolonkòni kelen tè bélè ta, nafa sòrd sira fana tè se ka faqma fo jamana ka nydgòn dèmè. o tèmènnèn kò, ni bèn makè, dò bë se ka ko dòw kè, minw bë dòw mago sa.

o de y'a to, kabini 1970 san, peresidan ninw y'a fò ko u bëna tòn sigi u ni nydgòn cè, walasa nydgòn fè taama ka sinsi ka taa a fè nafa sòrd sira kan, walasa nydgòn dèmè cogo ka sòrd, cogo min b'a to bée bë bò nydgòn nun ma. o tònsigi de bëna kè bamakò zuèn kalo in na. tònsigi in de kòsòn, jamana nyémögò segin b'an fè yan bi, mali kònò.

anw kòni bè dugaw kè, tònsigi in kana dan kuma dumanw dòròn ma. a ka kè fèn ye, an bée bë nafa sòrd fèn min na. an ka peresidanw kana u tulo majò naafigiw ka kumaw la, minw sago ye an ka jamana kana bò nògò la. u bée k'i sèbè don tòn in na, an bée ka hèrè sòrd ka taa a fè.

tònsigi in na, malidew de bë kè peresidanw jatigi ye. o tuma, an ka dunanw haminako ye min ye, an ka kan ka bò o kala ma. o de y'a to, kibaru in kònò, kunnafoi caman bë di jamana segin in kan.

udeao sira kan

jkulu in dilala an ka farafin jamana ni nydgòn cè, zuèn kalo tile kònòntòn, 1959 san na, pari. a tun nyèsinnen bè magonyè fènw donnin u bòli la, jamanaw danfara la.

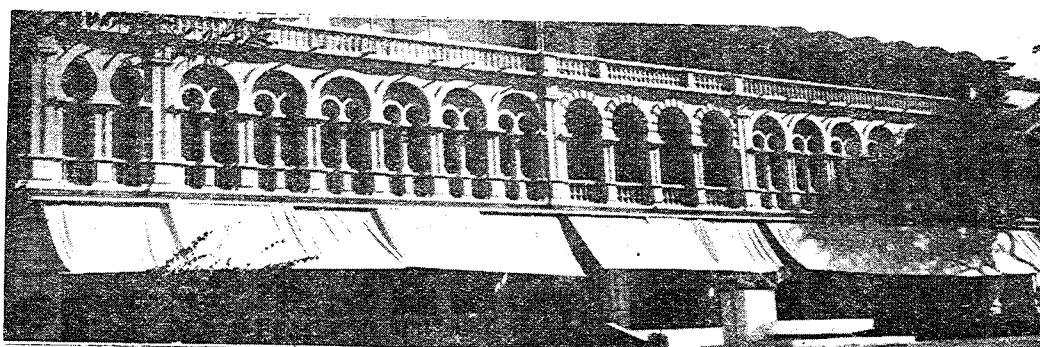
nafa sòrd sira kan, jamanaw mana bén, ka nydgòn faamuya, ka jè kan kelen kan, o nydgòn daamu tè dugukolo kan.

nka, san wolonwula kònò, jekulu in ma se ka foyi nyuman kè. o la sa, sèbèn kura wèrè dilala, zuèn kalo tile naani, 1966 san na, abijan. o sèbèn in de kèra sababu ye ka sira bò jamana ninw ni nydgòn cè, nafa sòrd fan na.

jamana ninw minisitiri dòw ye nydgòn ye bamakò yan, u.d.e.a.o. kunkanko la, zuèn kalo tile mugan ni wolonwula, 1969 san na. o tònsigi tun ye u ka tònsigi tan ni seginnanye. o nydgònkbèn in de kèra sababu ye ka kondonwari, dawomè, otivalita, mali, moritani, nizèri ani senegali jamana kuntigi ka nydgonyeba labèn, nydgonye min, n'a kèra kuluba, k'a ta mè kalo tile 20 fo a tile 24, 1970 san na.

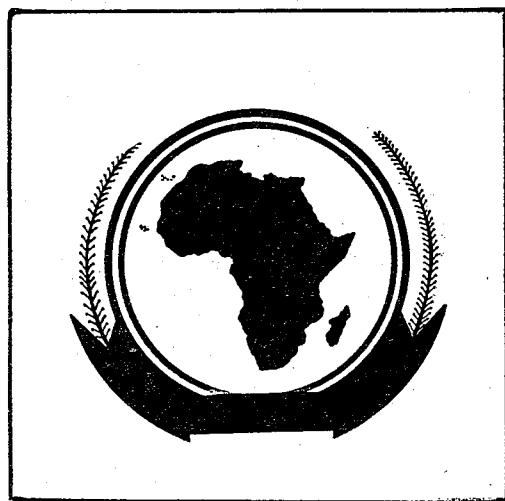
1970 san tònsigi banna kan min kan, o de ye ka jekulu belebele sigi jamana ninw ni nydgòn cè, nafa sòrd sira kan. jekulu in tògò bëna da c.e.a.o. u y'a jira fana ko ni jekulu in sigira, afiriki tilebi jamana bée bë se ka don o la.

o de kama, jamana minw tògò fòra, onyémögò b'an fè yan bi bamakò.

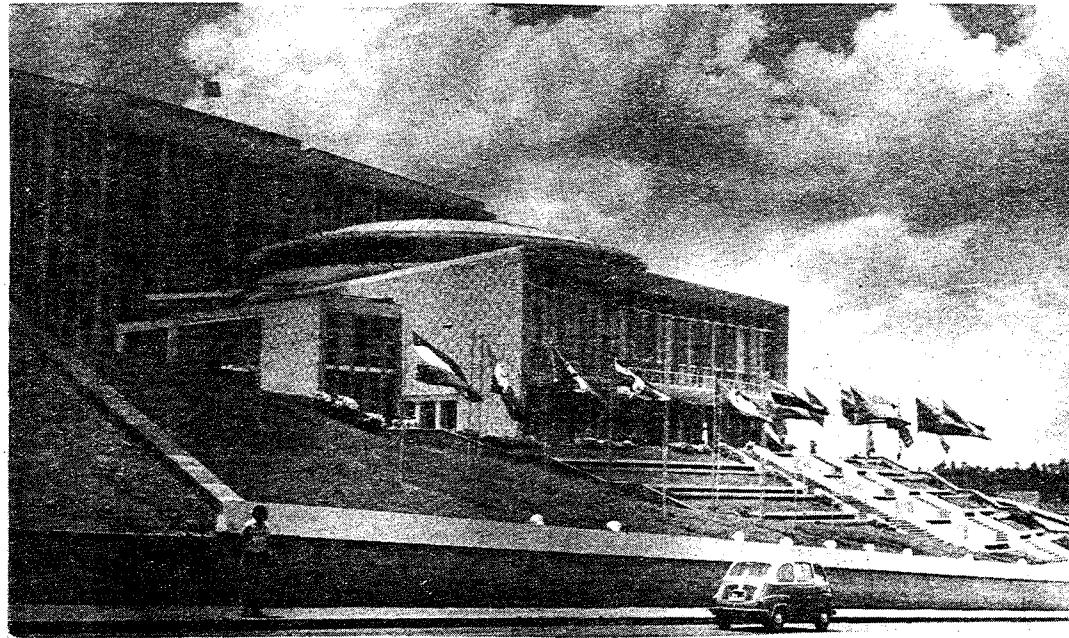

c.e.a.o. bëna bange mali la, kuluba patè in kònò

oua ye san kònòntòn sòrò

o.u.a. ye farafinna jamana yèrèma-hòrnyanenw ka tònba ye.
tòn in sigira sen kan adisabeba, n'o ye etiyopi faama dugu ye, 1963 san na. farafinna jamana kuntigiw bée taara tònsigi fòld in na.

o.u.a. bangera nin so in kònò, adisabeba 1963 san na.
o de kòsòn, u y'a tògò da : afiriki soba.

o.u.a. ye san kònòntòn sòrò.
san kònòntòn kònò, an ye mun ye ?
an y'a ye, a kun fòld, jamana nyèmòdgòw bée tun bée nyògòn sòrò o.u.a.
ka san o san tònsigi la.
an y'a ye, u bée nyògòn kumanyògònya, ka nyògòn faamu, walasa afiriki bée ka bò jònya juru la.
an y'a ye o kò fè, u filila nyògòn ka tinyè ma. dòw bée nyògòn kòròmatigè arajow la.
an y'a ye, mali jamana ye kan kelen min fò adisabeba 1963 san na, a b'o kelen de kan. san kònòntòn in kònò, a ye afiriki jamana bée sira taama.

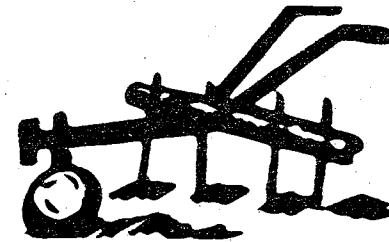
o.u.a. ka tònsigi min bène kè araba, maròki faama dugu la, 1972 san in kònò, o ka kan ka kè sababu ye ka hakili di farafinna nyèmòdgòw bée ma.

danni cogo

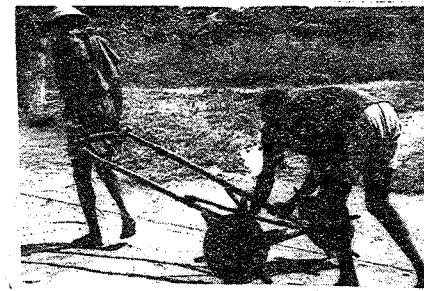
danni ka kan ka kè joona. zuèn kalo ye dannikè kalo ye. a kanà sa abada k'a sòrò i ma nyò, ni tiga, ni kòori dan.

n'i b'a fè ka danni kè sira fè, i b'a kè jurudèn fè.

walima i bée ciilila dila k'a don i ka saribilenni na, ka dannisraw cii.

dannikèlan dò fana bée yen, min b'a to dannidindèw furancè bée kényè.

walima i bée danni kè ni dannikè masin ye.

nin lakalitasèbèn dilabagaw ye :
bubakari mohamani tarawele, o ye kibaru kuntigi ye.
amadu ganyi kante, o ye kibaru dilaw kuntigi ye.
yaya mamadu jara, o ye sèbèn dilalaw kuntigi ye.

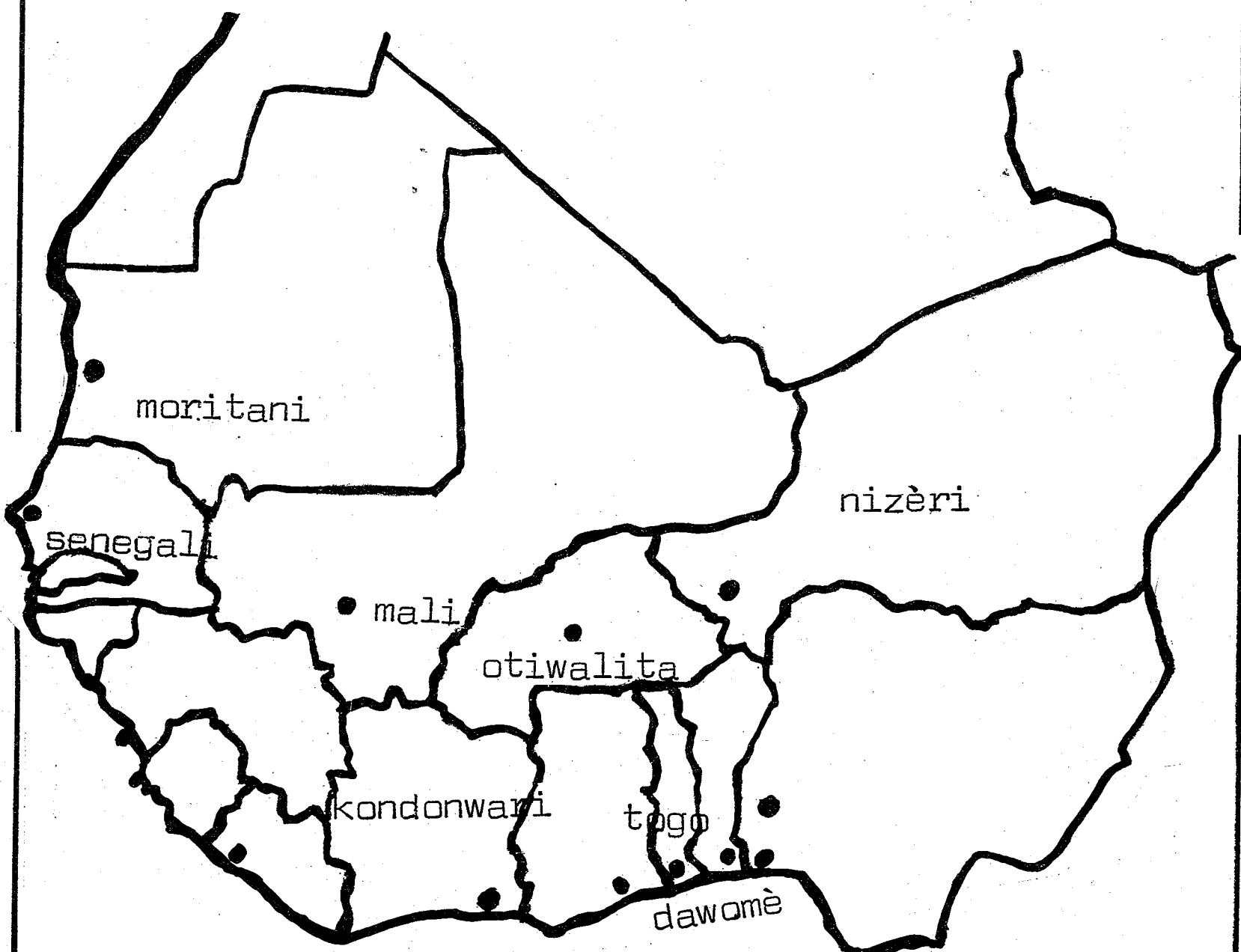
b.p. 24 bamakò.

sèbèn dila yòrò ye ènpirimert kase keyita ye.

sèbènnikèlaw yè :
mamadu sisoko, abdulayi tarawele,
sigino sandgò, daramani sise, bakari sogoba,
babà halawu, amadu ture, jibirili semega.

kibaru sariya nimòrò : 1895 -

afiriki tilebiyanfan jamanaw

jamana minw tògò sèbènnèn bè nin ja kan,
olu nyémögòw de ye c.e.a.o. sigi.

ja in bè afiriki tilebiyan fan jamanaw de jira. an y'a mèn ko kala kelen kari ka di ni kala tan sirilen ye. jamana kelen fana bin ka di ni jamana tan jèlen ye. o de kama, farafinna tilebi jamana segin nyémögò minw b'an fè yan bi mali kònò, u bée k'u cèsiri, u se ko damajira bée la, walasa afiriki tilebi jamanaw bè se k'u tègè di nyögòn ma, ka jè ka baara kè nafa sòrdò sira kan.

jamana segin in nyémögòw y'a jira k'u bëna jèkulu min sigi bamakò zuèn kalo daminè, n'a tògò bëna da c.e.a.o., ko farafinna tilebi jamanaw bée bée se ka don a la, n'a bënnu u ma, ka diya u ye. o ye hakili nyuman min ye, ni farafinna jamana nyémögòw bée sera k'o faamuya don min na, o don afiriki jamanaw bée bë lajè kelenya sira kan.

farafin jamana nyèmògò minw

fofoyi buwanyi

sinw fè, jamana yèrè kònò, jamana denw fè.

otiwatalitakaw ni mali den caman bè baara la kondonwari. mali ni nizéri ni otiwalita ka sannifèn minw. bè tèmèn abijan fè, kondonwari bè nafa sòrd o fana la.

kondonwari ka nafa sòrd sira ka ca, nka a tè se ka nyè a siginyògòn jamanaw kò. olu mago b'a la, a fana mago b'olu la.

kondonwari y'o de dòn, ka bamakò tònsigi in kè a kunko ye, walasa farafinna bè bò nògò la.

lewopoli sedari sengòri

kondonwari

mògò miliyòn naani ni tila bè kondonwari. a faama dugu ye abijan ye.

kondonwari bè ka nafaba sòrd a ka jiriw, a ka kafe, a ka kakawo, a ka namasa an'a ka ntenw na.

kondonwari bè ka ko bée kè walasa a ka sènèfènwa ka se ka yèlèma ma-

senegali

hadamaden miliyòn naani hakè de bè senegali. aw bée ye dakaru tògò mèn, dakaru min ye senegali faama dugu ye. dugu belebele don, kògòji da la. nègesira daminèlen bè dakaru, ka na fo bamakò. farafinna tilebi jamanaw bée la, senegali nyògòn tigasènèla tè yen.

mali

mali ni nizéri bée bée taa nyògòn na bonya la, nka mali de mògòw ka ca. hadamaden miliyòn duuru hakè bée mali kònò. a faama dugu ye bamakò ye.

mali n'a siginyògòn w bée bennèn don. a taamashiyèn ye min ye : kayi bée jago kè senegali ni moritani fè,

musa tarawele

sikaso ni segu b'a kè kondonwari ni otiwalita fè, gawo b'a kè nizéri fè, moti jègè bée taa fo gana.

o de kama, mali bée jekuluw caman na, minw nyèsinnen don farafinna ka nafa sòrd sira ma. mali denw ni farafinna den nyumanw bée haminako ye afiriki ka bò nògò la. o dun tè se ka kè fo an ka bèn, bée k'i bolo di nyògòn ma, an k'an fasoba in baara.

o hakili nyuman in dòròn de bée se ka bamakò tònsigi kè fèn nafama ye.

an bée bée mali dòn. jamana don, min yòrò si tè kògòji da la. mali ka sannifèn w n'a ka feerefènw bée bée latèmèn a kèrè fè jamanaw fè, i n'a fò, senegali ni kondonwari.

nizéri

nizéri ka bon kosèbè, nka a fànbà fana ye cèncèn ye. mògò miliyòn

saba ni tila hakè de b'a kònò a faama dugu ye nyame ye.

nizéri ni mali bée bée fèn kelenw sènè, i n'a fò, tiga, kòori, nyòd, kaba eni malo. nizérikaw bée misi, saga, ba, nyaamè ani lèw mara.

nizéri ni mali ye jamanaw ye, u si sigilen tè kògòji da la. o de kama, nizéri mago bée a siginyògòn jamanaw la, k'a ka sannifèn w an'a ka feerefènw latèmèn u ka jamana fè.

amani jori

ye c. e. a. o. fara da bamakò

moktarı uldada

moritani

moritani ye jamanaba ye, nka a kdrñyan fan bée ye cèncènma ydrø ye. o de y'a kë, mðgð bérè tè yen. hadamaden miliyðn kelen ni tila dðrðn de bë moritani. a faama dugu ye nuwashðti ye. k'a ta nuwashðti, ka taa atari fo ka t'a bila oroso la, suraka de ka

ca kosèbè ni mðgð tðw ye. u balo sinsinnen bë sogo ni nðnd ani atayi ani ntamaro.

sènè tè kë moritani kðrðn fè, nka bagan mara yðrðba don, i n'a fð, nyaamè, saga ani misiw. moritani woroduguyan fan, babolo kan, marakaw ni fulaw bë sènè kë yen. kabafin min bë yèlèma ka kë nègè ye, moritani bë wari sðrð o feereli la farajè jamanaw ma.

ecèni eyadema

togo

mðgð miliyðn fila hakè de bë togo jamanana kðnd. togo faama dugu ye lome ye. togo jamanana sènèfènw caman bë feere farajèw ma, i n'a fð, kakawo, kafe ani ntenden. nka, san o san, togo b'a ka jamanana mðgðw balofèn dðw fana san kð fè.

o la, sannifeere bë se ka kë togo ni afiriki jamanana wèrèw cè. kaka wo ni kafe min bë sðrð togo, o dð bë se ka feere otiwalita, nizèri, mali, senegali ni moritani ma. bawo o nyðgðn tè sènè olu jamanana ninw kðnd. mali, otiwalita ani senegali fana bë se ka malo ni nyð feere togo ma. o de kama, togo nyèmøgðw y'a dðn k'a waleya, ko bamakò tðnsigi in tè se ka kë olu kð.

dawomè

dawomè jamanana man bon kosèbè. hadamaden miliyðn fila hakè de b'a kðnd. a jamanana mðgðw caman kallannen don. dawomè faama dugu ye pðrðtonowo ye, nka kotonu ye a nafa sðrð duguba ye. dawomèkaw bë sènè kë kosèbè. u

bë baganw fana mara. jègè bë sðrð u ka kðgðji la. dawomè ka sðrðba bë sènèfèn, jègè ani jiriw. feereli la. nten tulu dïta yðrð ni mðbili minènw sogolon yðrð bë yen.

dawomèkaw jensènnen bë farafinna tilebi jamanaw caman kðnd. jago b'u ni tilebi jamanaw caman fana cè. nin bëe de kama, dawomè ka kan k'i jija, bamakò tðnsigi ka kë fèn nafama ye.

dawomè jamanana man bon kosèbè, tukðrð jamanana min don, sumaya b'a kðnd. o tèmènnenn kð, a jiri nafama ka ca.

otiwalita

mðgð miliyðn 5 hakè de bë otiwalita jamanana kðnd. wagadugu y'u ka

faama dugu ye. bobojulaso y'u ka nafa sðrð duguba ye.

otiwalita ye sènèkè jamanaba de ye. u bë nyð, kaba, tiga ani malo sènè u ka balo kama. u bë kðori fana sènè.

otiwalita ka baganw ka ca kosèbè. misi, so, fali, saga, ba ani lè, olu bëe bë yen. a ka nafaba bë a ka fènw feereli la kð fè. i n'a fð, tiga, baganw ani kðori.

sangule lamizana

zisitèn awomadègibe

arajo mali ka kuma minw nyèsinnen bè cikèlaw ma, o waatiw filè nin ye

- don o don -

fajiri tèmènnen kò (lèrè 6 ni miniti 40)

ntènèn, araba ani juma : yèrètanga, nògò ni bana ma.
tarata, alamisa ani sibiri : sènè kunkanko kumaw.

tilesen bò tuma (lèrè 7 ni miniti 20) : du ladon cogo nyuman.

fitiri tuma (lèrè 19 ni miniti 30) : kalan bè sòrò yiriwa.

safo tuma (lèrè 20 ni miniti 35) : an ka mali kònðna lajè.

- kari o kari -

walaha tuma (lèrè 8 ni miniti 15) : sènè kunkanko kumaw bè fò bòbòkan na.

safo tuma (lèrè 20 ni miniti 35) : sènèkè cogo bè fò cikèlakòlidènweye.

- juma o juma -

k'a ta sògòma (lèrè 8 ni miniti 30), fo midi :

poyi kan poyi, ni n'bè n'diya. kibaruya caman bè di,
lètèrèw bè kalan, dònkili nyininew bè da, sènè kunkanko
kumaw bè fò fulakan ani kòròbòròkan ani bamanankan na.

k'a ta selifana (lèrè 14 ni miniti 30), fo wuladani :

poyi kan poyi, ni n'bè n'diya. kibaruya caman bè di,
lètèrèw bè kalan, dònkili nyininew bè da, sènè kunkanko
kumaw bè fò sinèfòkan ani kadòkan ani bamanankan na.

balikukalan daminèna mali kònò, kabini 1968 san na, segu mara la, ni kalanso 17 ye. a ye cikèlaw diya bawo a y'u caman son kunnafoni na, u ka baara kan. a ye barika sòrò. an bè bi min na, kalanso 1732 de dayèlèlen bè mali dugu caman na.

kalanso 1732 tilalen bè,
nin cogo la

segu	kalanso	513
kucala	kalanso	439
kulukòrò	kalanso	265
joyila	kalanso	217
kita	kalanso	197
bamakò	kalanso	91
moti	kalanso	10

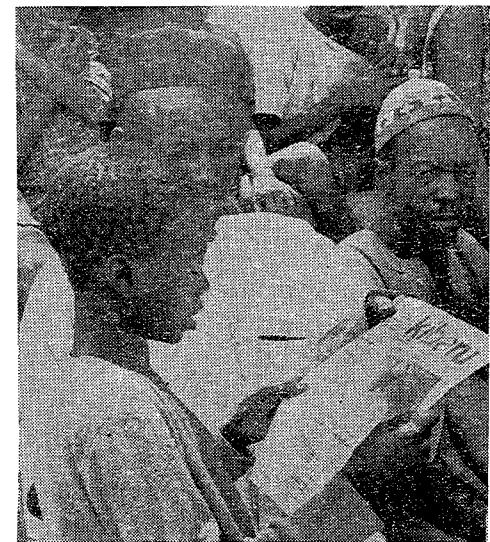
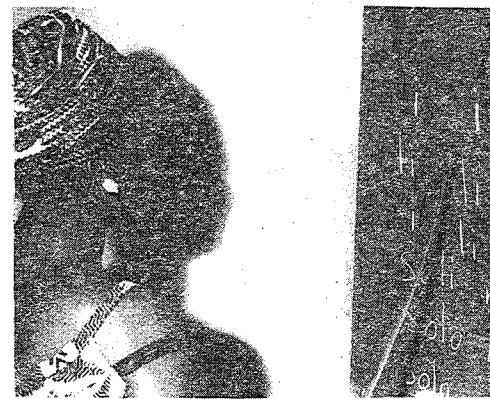
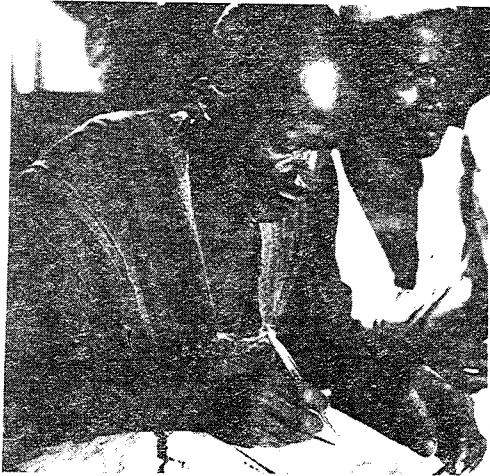
mògòkòròbakalan ye nò bò dugu caman. ni bée y'i jija kalan in fè, a bëna kè sababu ye k'an faso ka sòrò yiriwa, k'an bò nògò ni dibi la.

o de kama, an ka faso kibarudisoba minisitiri ani u.n.e.s.c.o. nyémògò dòw ye nyògòn ye, k'a jira ko a tè bën, fo lakanitasèbèn dò ka bò malidenw ye, walasa u ka sòrò ka yiriwa, walasa u ka nyògòn dèmè, walasa u ka baara ka nyè.

nyémògò ninw ye layidu min ta, layidu kèra tinyè ye, marisi kalo tile 10, 1972 san. o don de, an ye lakanitasèbèn kura ye mali kònò, n'a tògò ye kibaru.

kabini a daminèna, dò de bè fara a nyinibagaw kan kalo o kalo. marisi kalo, lakanitasèbèn in 5000 de bòra nimòrò fòlò la. awirili kalo, an ye 6000 de bò o nimòrò la. nimòrò sabanan, n'o ye mè kalo ta ye, an ye 7000 de dila o la.

malidenw tègè falen bè u ka lakanitasèbèn in na kosèbè. k'a ta mògòkòròbaw lo fo ka n'a bila denmisènw na, bée bè kibaru in kalan.

bamanankan signiden

signiden

a	i n'a fò.
b	ali
d	baba
j	daba
è	ji
f	kelen
g	dèbèn
h	fali
i	galama
k	hakili
kh	misi
l	kala
m	khasonkè
n	lafa
ny	mògò
ñ	nare
o	nyò
ò	ñòni
p	bolo
r	bòlò
s	pate
sh	ramata
t	sanu
c	shè
u	tan
w	cè
y	muru
z	wari
aa	yaya
ii	zara
uu	daamu
ee	miiri
èè	duuru
oo	seere
òò	fèenè
an	kooro
in	kòori
en	banfula
èn	nyintin
on	kelen
òn	cèncèn
un	bonbon
	gòngòn
	sununkun

kibaru ye lakanitasèbèn ye, min dilala mali cikèla, cèmanw ani musomanw, denmisènw ani mègòkòròbaw kama. a kùn ye k'an balima cikèlaw kunnafoni walasa k'u dèmè, u ka se dòoni dòoni k'u yèrè lafoni, ka baara cogo kòròw ani miiri cogo kòròw falen kuraw la, min bè a to jamana ka sòrd bè yiriwa don o don ka t'a fè.